

Ochrona siedlisk i gatunków terenów nieleśnych zależnych od wód

2021-04-09

Ochrona siedlisk i gatunków terenów nieleśnych zależnych od wód

Ekosystemy wodne i zależne od wód należą do najbardziej złożonych i wrażliwych na zmiany układów w przyrodzie. Działalność człowieka w ostatnich dziesięcioleciach, doprowadziła do bezpowrotnego zniszczenia wielu z nich. Niektóre jednak wciąż można uratować, a przynajmniej zahamować zachodzące tam niekorzystne procesy. Skutecznym narzędziem do tego celu jest jeden z projektów, realizowany przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska.

Projekt Ochrona siedlisk i gatunków terenów nieleśnych zależnych od wód (POIS.02.040.00-00-0108/16), zwany potocznie SZOW (skrótowiec wyrażenia: „siedliska zależne od wód”) współfinansowany ze środków unijnego Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020 to kompleksowe działania prowadzone pod kierunkiem Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we współpracy z regionalnymi dyrekcjami ochrony środowiska. Ich celem jest poprawa jakości wybranych typów siedlisk i populacji gatunków, których dalsze istnienie stoi pod znakiem zapytania. Jako podstawę kwalifikacji przyjęto źródła planistyczne w postaci dokumentacji obszarów chronionych w ramach europejskiej sieci Natura 2000. Podejmowane działania zmierzają w kierunku przywrócenia przedmiotom ochrony właściwego stanu zachowania bądź też odwrócenia obserwowanego trendu negatywnych zmian. Całkowity koszt realizacji projektu to 48 045 950,04 zł, z czego 40 839 057,52 zł stanowi dofinansowanie z Funduszu Spójności Unii Europejskiej w ramach programu POIiŚ.

Realizacja projektu obejmuje w znacznej mierze przeciwdziałanie negatywnej sukcesji ekologicznej oraz regulację stosunków wodnych – zwłaszcza w kierunku zatrzymania odpływu wód. Aby umożliwić swobodne prowadzenie działań ochrony czynnej, dokonano wykupu części gruntów o znaczeniu strategicznym dla zapewnienia takiej ochrony. Pomoże to zapobiec zniszczeniu tych siedlisk przez nieodpowiednie zmiany zagospodarowania terenu przez właścicieli. Równolegle prowadzi się działania edukacyjne, służące upowszechnieniu wiedzy o potrzebie zachowania tych gatunków i siedlisk oraz podejmowanych w tym celu zabiegach ochrony czynnej. Całość tych działań pomoże zrealizować założenia zapisane w planach ochrony i planach zadań ochronnych, jakie sporządzono dla obszarów Natura 2000.

W skali całego kraju do 2022 r. planowane jest wykonanie zabiegów ochrony czynnej dla 14 typów siedlisk zależnych od wód o łącznej powierzchni 3 585,18 ha, z czego blisko 12% (429,14 ha) leży w województwie zachodniopomorskim. Siedliska te cechuje bogata szata gatunków, z których wiele występuje tylko tam. Działaniami projektu zostało objętych aż 27 z tych gatunków. W naszym województwie w ramach projektu SZOW realizuje się bądź już zrealizowano zadania ochronne dla 8 typów siedlisk, takich jak: wilgotne wrzosowiska z wrzosem bagiennym (*Erica tetralix*) (4010), zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*) (6410), niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) (6510), torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) (7110), torfowiska wysokie zdegradowane zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji (7120), torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria* - *Caricetea nigrae*) (7140), torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci*, *Caricetum byxbaumii*, *Schoenetum nigricantis*) (7210) oraz górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230). Warto w tym miejscu zaznaczyć, że wyrażenie siedlisko przyrodnicze używane w tym kontekście to termin prawny, występujący w dyrektywach UE, oznaczający obszar łądowy lub wodny o określonych cechach geograficznych, biotycznych i abiotycznych. Każde z takich zagrożonych siedlisk, posiada własne 4-cyfrowe oznaczenie (kod), zespół charakterystycznych cech diagnostycznych i wytyczne co do ochrony, które są dostępne w dokumentacji specjalistycznej.

Projekt Ochrona siedlisk i gatunków terenów nieleśnych zależnych od wód w województwie zachodniopomorskim realizowany jest na kilkunastu obszarach Natura 2000 (z podaniem kodu siedliska, którego ochronie służy wykonywane zabiegi):

- Dolna Odra PLH320037 – w ramach projektu zostały mechanicznie usunięte drzewa krzewy pochodzących z samosiewu w celu powstrzymania sukcesji (6410);

- Bagno i Jezioro Ciemino PLH320036 – na powierzchni 0,18 ha usunęto 137 sosen dla zachowania i regeneracji mszaru torfowcowego (7120);

- Warnie Bagno PLH320047 – usunięto drzewa z kopuń torfowiska (7110);

- Uroczyska w Lasach Stepnickich PLH320033 – zostanie zbudowanych 46 progów ze ścianki szczelnej oraz 11 zastawek ze ścianki szczelnej z szandorami wraz z wykonaniem ubezpieczenia dna w obrębie progów i zastawek (7110, 7120); zretencjonowanych w ten sposób będzie 68 099 m³ wody, w tym 8 067 m³ w korycie rowów i 60 032 m³ w gruncie;

- Wzgórze Bukowe PLH320020 – został usunięty nalot i podrost brzoź, świerków i olszy czarnej (7140);

- Diabelskie Pustacie PLH320048 – w ramach projektu przewidziano systematyczne usuwanie drzew i krzewów pochodzących z samosiewu (4010, 6410), wycinanie nalotu drzew i krzewów oraz wywożenie pozyskanej biomasy poza obszar siedliska (7230);

- Pojezierze Myśliborskie PLH320014 – wycinanie nalotu drzew i krzewów oraz wywożenie pozyskanej biomasy poza obszar siedliska (6410), a także odsłonięcie i poszerzenie luk w obrębie zalesionych i zarosniętych płatów siedliska (marzycowisk). Usunięcie części drzew i krzewów w obrębie zachowanych płatów kłociowisk i marzycowisk; eksperymentalne koszenie części płatów siedliska (kłociowisk i marzycowisk) (7210).

- Jezioro Bukowo PLH320041 – zostały usunięte mechaniczne brzozy porastające potorfia, zostaną wykonane budowle piętrzące w postaci czterech zastawek, jednego progów ze ścianki szczelnej, jednej palisady wraz z likwidacją rowu, zostanie wykonany narzut kamienny z kamienia łamanego w dnie i na skarpach rowu (7120, 7140); ilość wody zretencjonowanej dzięki temu na terenie obiektu szacuje się na ok. 4 559 m³ (1 044 m³ w rowach i 3 515 m³ w gruncie przy pełnym nasyceniu);

- Mirosławiec PLH320045 – został wycięty nalot i podrost brzoź i wierzb, wkraczających na mszary (7140);

- Dzicz Las PLH320060 – został usunięty nalot i podrost brzoź, świerków i olszy czarnej wkraczających na mszary (7140);

- Dolina Rurzyca PLH300017 – został wycięty podrost drzew (głównie olszy), koszenie (7230);

- Trzebiatowski-Kołobrzeczski Pas Nadmorski PLH320017 – zostały wycięte drzewa i krzewy na powierzchni torfowiska otwartego, z zachowaniem populacji woskownicy europejskiej bez narażania jej na nagłą nadmierną ekspozycję na światło, zostanie uregulowany poziom wód gruntowych poprzez wykonanie robót hydrotechnicznych na terenie Torfowiska Grzybowo oraz rezerwatów przyrody „Roby” oraz „Stramniczka”, polegających na budowie m. in. 13 zastawek na rowach melioracyjnych, czterech stałych progach ze ścianki szczelnej stabilizujących lustro wody, przebudowę rowu R-B'18, przebudowę Kanału Bieczyno wraz z wykonaniem 8 przepustów z możliwością regulacji piętrzenia na rowie R-B'18, wykonaniem narzutu kamiennego z kamienia łamanego w dnie i na skarpach rowu; prace wykonane w rezerwacie „Stramniczka” umożliwią zatrzymanie około 10 206 m³ wody (w tym 1 094 m³ w korycie rowów i 9 112 m³ w gruncie przy pełnym nasyceniu); natomiast w rezerwacie „Roby” zatrzymane zostanie ok. 20 587 m³ wody (3 077 m³ w korycie rowów i 17 511 m³ w gruncie); prace hydrotechniczne w obrębie Torfowiska Grzybowo pozwolą zretencjonować 3 342 m³ wody, w tym 841 m³ w korycie rowów i 2 501 m³ w gruncie;

- Dolina Iny koło Recza PLH320004 – zachowanie płatów siedliska poprzez ekstensywnie użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe (6510) oraz usuwanie nalotu drzew i krzewów z powierzchni siedliska, usunięcie biomasy poza zasięg siedliska (7230);

- Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006 – zachowanie siedlisk i gatunków stanowiących przedmioty ochrony, położonych na trwałych użytkach zielonych (zabezpieczenie przed spontaniczną ekspansją suwarów i łożowisk oraz zmianą użytkowania gruntul); ekstensywnie użytkowanie kośne, pastwiskowe lub kośno-pastwiskowe trwałych użytków zielonych (7210).

Realizacja projektu umożliwiła zretencjonowanie około 106 793 m³ wody, uwzględniając koryta rowów, jak i nasycenie wodą gruntów przyległych. Całkowity koszt realizacji projektu ochrony siedlisk i gatunków terenów nieleśnych zależnych od wód na obszarach chronionych naszego województwa wyniesie 6 267 260,31 zł. Działania ochrony czynnej w ramach projektu potrwać do dnia 31 grudnia 2022 r.

Ochrona siedlisk i gatunków terenów nieleśnych zależnych od wód - od 09 kwietnia 2021

